

Бондаренко К. О.
НТУ «ХП»

ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

У сучасних умовах гуманізації освіти, коли індивідуальність людини являє собою вищу цінність, формування професійної індивідуальності майбутнього фахівця стає найважливішою метою професійної підготовки. У теорії та практиці освіти склалися певні передумови для розгляду індивідуальності фахівця як категорії, для розробки відповідної моделі, з'ясування механізму становлення і розвитку індивідуальності студента – майбутнього фахівця. В цілому, аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що питання індивідуального підходу до виховання і навчання, розвитку індивідуальності людини завжди викликали великий інтерес теоретиків і практиків.

Теоретичні основи аналізу проблем розвитку професійної індивідуальності склали концептуальні підходи загальної, генетичної, педагогічної та вікової психології про закономірності розвитку індивідуальних і особистісних властивостей, індивідуального розвитку особистості, що знаходиться в умовах суспільного виховання і навчання (І. Д. Бех, А. А. Бодальов, І. С. Булах, Л. Ф. Бурлачук, Л. В. Долинська, Д. Максименко, В. С. Мерлін, В. М. Русалов, Л. Н. Собчик, П. р. Чамата, Н. В. Чепелева, Ю.М. Швалб), і зарубіжні дослідження К. Купера, Дж. Келлі, Е. Кречмера, Г. Айзенка, Ч. Спірмена, Л. Терстоуна, С. Стернберга та ін.

У працях видатних учених минулого і сьогодення закладені основи для розуміння сутності індивідуальності, описується характер протікання процесів індивідуалізації та соціалізації особистості, представлені дані про можливі групи індивідуальних відмінностей, визначено актуальність та етапність індивідуального підходу, позначено приблизний зміст навчально-виховної роботи з урахуванням індивідуальної своєрідності особистості, підкреслено значення створення індивідуальних варіантів розвитку особистості.

Під професійною індивідуальністю ми розуміємо сукупність певних властивостей особистості з високим рівнем професійної підготовленості і здатністю до креативної діяльності, в якій людина максимально проявляє свою індивідуальність. При структурно-змістовному аналізі професійної індивідуальності в якості її основних складових можна виділити три компоненти: загальнопрофесійна грамотність (необхідні знання), вміння як здатність фахівця використовувати наявні в нього знання в процесі діяльності та індивідуально-особистісні якості, без яких немислима індивідуальність фахівця. Також автором розглядається такі компоненти професійної індивідуальності як: «життєвий шлях», на основі якого в людини формується уявлення про своє майбутнє, у тому числі професійне; «індивідуальний стиль діяльності», як явище найвищого рівня досягнень у певній діяльності кожної людини, пов'язаного з поняттям майстерності і його формування; «свобода», як невід'ємний компонент становлення індивідуальності у соціумі, який диктує свої норми та правила; «творчість», у якій індивідуальність проявляє себе у всьому у всьому своєму різноманітті і унікальності.

Перехід до нової системи підготовки фахівця припускає: 1) усвідомлення студентами мети і сенсу своєї навчально-пізнавальної діяльності шляхом звільнення від усіх форм споживацької-споглядальної свідомості; 2) побудова у ВНЗ справді індивідуальних природосообразно відносин, де ефективність навчально-виховного процесу визначається здатністю педагогів і студентів до взаємозміненню; 3) заміну «ритуального» (С. Л. Рубінштейн), професійно-догматичної поведінки учасників освітнього процесу на концептуальне.

Теоретичний аналіз наукових робіт з проблеми розвитку індивідуальності закладає фундамент для поглибленого вивчення закономірностей розвитку індивідуальності студента в процесі професійної підготовки. Авторська концепція визначає індивідуальність в її структурно-змістовній основі, де

структурний компонент являє собою сукупність індивідуальних відмінностей індивідуального і особистісного характеру, а змістовний – забезпечує єдиний процес становлення творчості, суб'єктності і волі. Побудова технології з урахуванням багатокомпонентної структури освітньої діяльності дозволяє здійснити успішний розвиток індивідуальності студента, передбачити і профілювати можливі труднощі на етапі професійної підготовки, виявити і активізувати ті глибинні механізми, які забезпечують процеси успішного розвитку та саморозвитку студента, гармонізують процес становлення індивідуальних відмінностей і закладають основи індивідуального стилю діяльності і «почерку» життя, який визначає майбутню долю кожної людини. Перспективними в цьому напрямку вважаємо питання експериментального вивчення особливостей розвитку індивідуальності студента в процесі професійної підготовки.